

Arbejdsskader blandt FOAs medlemmer (survey)

43 procent af FOAs medlemmer har haft en arbejdsskade inden for de seneste 10 år. Travlhed er blandt de primære årsager til medlemmerne arbejdsskader. Det samme gælder langvarig fysisk og psykisk belastning. Hvert fjerde medlem, der har haft en arbejdsskade, har ikke fået skaden anmeldt til Arbejdsskadestyrelsen. Det viser en spørgeskemaundersøgelse, som FOA har gennemført blandt 5.107 medlemmer af FOAs medlemspanel i maj 2016.

Vær venligst opmærksom på, at FOA både har denne spørgeskemabaserede undersøgelse om arbejdsskader og en registeranalyse med samkøring med Arbejdsskadestyrelsens register. Se mere på side 2.

Hovedkonklusioner fra spørgeskemaundersøgelsen om arbejdsskader:

- **Antal arbejdsskader:** 43 procent af medlemmerne angiver, at de har haft en arbejdsskade inden for de seneste 10 år. 23 procent har haft en arbejdsulykke, 16 procent en erhvervssygdom og 4 procent både en ulykke- og erhvervssygdom.
- **Travlhed er en væsentlig årsag til arbejdsskader:** Samlet set angiver 36 procent af medlemmerne travlhed som en af de primære årsager til deres arbejdsskade.
- **Langvarig fysisk og psykisk belastning er også blandt de primære årsager til arbejdsskader:** 23 procent af medlemmerne angiver langvarig fysisk belastning som en af de primære årsager til deres arbejdsskade. 20 procent angiver langvarig psykisk belastning som en primær årsag.
- **Langt fra alle arbejdsskader anmeldes til Arbejdsskadestyrelsen:** 24 procent af medlemmerne, der har angivet, at de har haft en arbejdsskade inden for de seneste 10 år, har ikke fået skaden anmeldt.
- **Årsager til manglende anmeldelse af arbejdsskader:** Medlemmerne, hvis arbejdsskade ikke er blevet anmeldt, er blevet bedt om at beskrive hvorfor. Her skriver mange, at de undlod at anmelde arbejdsskaden, fordi deres leder afviste at anmelde den, eller fordi de ikke selv mente, de ville kunne få skaden anerkendt. Nogle har slet ikke været oplyst om muligheden for at få skaden anmeldt.
- **Er der en kultur om, at mindre ulykker er et vilkår i medlemmernes job?** 24 procent af medlemmerne, er helt eller delvist enige i, at mindre ulykker er et vilkår i deres job. 72 procent svarer dog, at de er helt eller delvist uenige, og det er altså langt fra alle, der har denne opfattelse.

KONTAKT

Notat udarbejdet af:
FOA Kampagne og Analyse

Fagbladet:

Cæcilie Saul
Tlf. 46 97 23 85

Finn Danielsen
Tlf. 46 97 23 33

Christoffer Cappelen
Tlf. 46 97 26 79

FOA har både denne spørgeskemabaserede undersøgelse om arbejdsskader og en registeranalyse med samkøring med Arbejdsskadestyrelsens register

Dette notat bygger på svar om arbejdsskader, som er fremkommet via en spørgeskemaundersøgelse. Dvs. det er medlemmerne selv, der har rapporteret, om de har haft en arbejdsskade, dens årsag og om den er anmeldt og behandlet i arbejdsskadestyrelsen. Dette, kombineret med at undersøgelsen kun er gennemført blandt et af udvalg af FOAs medlemmer, introducerer en usikkerhed i resultaterne.

FOA har også gennemført en registeranalyse af arbejdsskader blandt medlemmerne ved en samkøring af FOAs medlemsregister og arbejdsskadesager i Arbejdsskadestyrelsen. Her er der ikke hverken stikprøve- eller egenrapportingsusikkerhed. Til gengæld kan man af registeranalysen kun se anmeldte arbejdsskader. Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført for at få et indblik i, hvad der, ifølge medlemmerne, er årsag til deres arbejdsskader, og om der er arbejdsskader, der ikke anmeldes til Arbejdsskadestyrelsen.

Hvis man sammenligner tallene fra spørgeskema- og registeranalysen, skal man være opmærksom på, at det er to forskellige metoder til afdækning af arbejdsskader med hver deres fordele og ulemper, samt at de dækker to forskellige tidsperioder. I spørgeskemaet spørges til arbejdsskader de seneste 10 år (2006-2016), mens den seneste registeranalyse om arbejdsskader dækker årene 2009-2014.

Du kan finde den registerbaserede opgørelse over arbejdsskader her:

<https://www.foa.dk/~media/Faelles/PDF/Rapporter-undersogelser/2016/Arbejdsskader%20blandt%20FOAs%20medlemmer%202009-2014%20pdf.ashx>

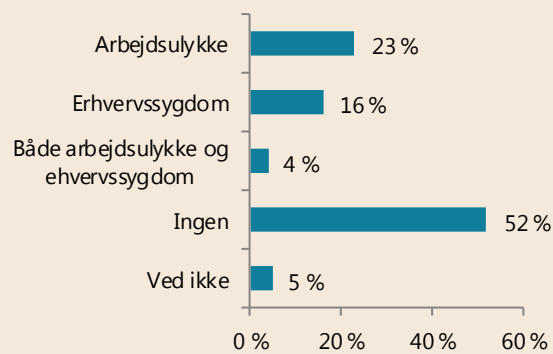
Hvad er en arbejdsskade?

Arbejdsskader er en fællesbetegnelse, der dækker over både arbejdsulykker og erhvervsygdomme. En arbejdsulykke er en fysisk eller psykisk skade, som opstår efter en hændelse eller en påvirkning, der er sket pludseligt eller inden for 5 dage. En erhvervsygdom er derimod en sygdom eller lidelse, der er opstået efter længere tids påvirkning fra arbejdet eller de forhold, arbejdet er foregået under.

Mere end 4 ud af 10 medlemmer har, ifølge dem selv, haft en arbejdsskade inden for de seneste 10 år

I spørgeskemaundersøgelsen om arbejdsskader angiver 43 procent af FOAs medlemmer, der har besvaret undersøgelsen, at de inden for de seneste 10 år har haft en arbejdsskade (figur 1). 23 procent har inden for de seneste 10 år været udsat for en arbejdsulykke, mens 16 procent har haft en erhvervssygdom. 4 procent har både haft en arbejdsulykke og erhvervssygdom inden for de seneste 10 år, og godt halvdelen (52 %) har hverken været udsat for en arbejdsulykke eller en erhvervssygdom.

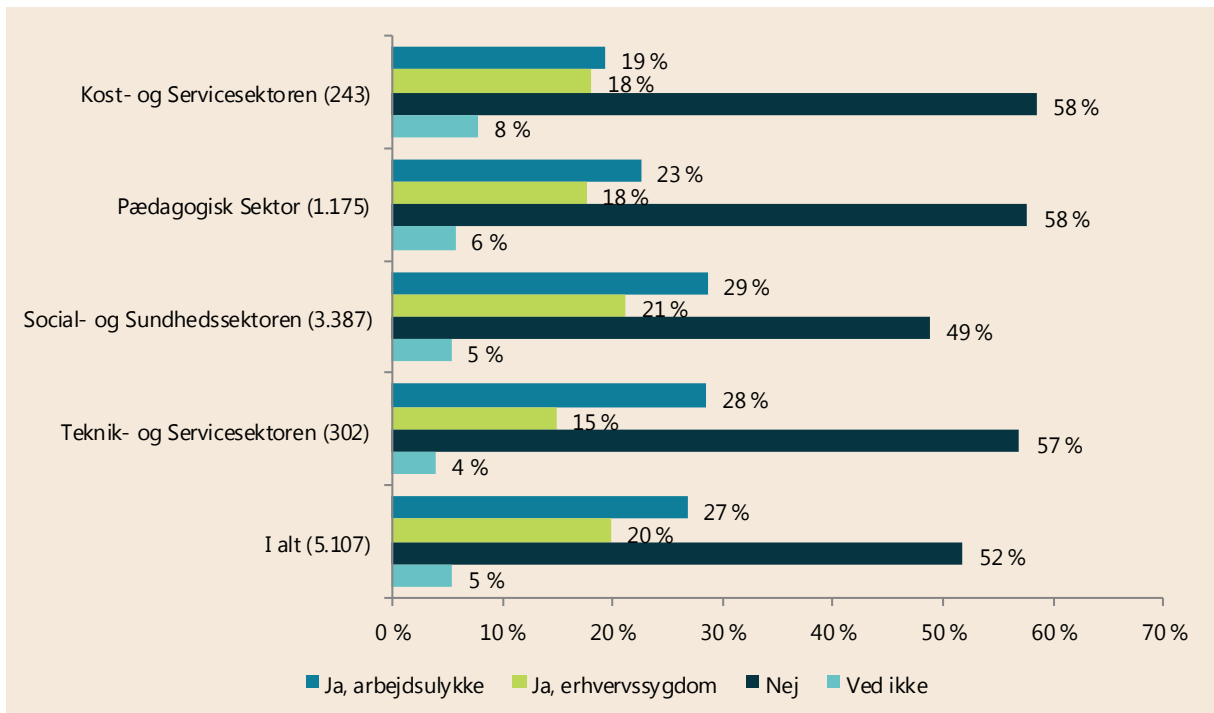
Figur 1. Har du inden for de sidste 10 år haft en arbejdsskade?

Antal svar: 5.107

Antal arbejdsskader fordelt på sektor

Hvis svarene om antallet af arbejdsskader fra spørgeskemaundersøgelsen opdeles på FOAs sektorer (figur 2 – næste side) ses, at erhvervssygdomme er hyppigst i Social- og Sundhedssektoren, hvor 21 procent har haft en erhvervssygdom inden for de seneste 10 år. Det samme gælder 15-18 procent i de andre sektorer. Social- og Sundhedssektoren ligger også i top, når det gælder antallet af arbejdsulykker. I denne sektor har 29 procent været udsat for en ulykke. I Teknik- og Servicesektoren har 28 procent været udsat for en ulykke, mens det gælder hhv. 19 og 23 procent i Kost- og Servicesektoren og i Pædagogisk Sektor.

Figur 2. Har du inden for de seneste 10 år haft en arbejdsskade? Fordelt på sektor.

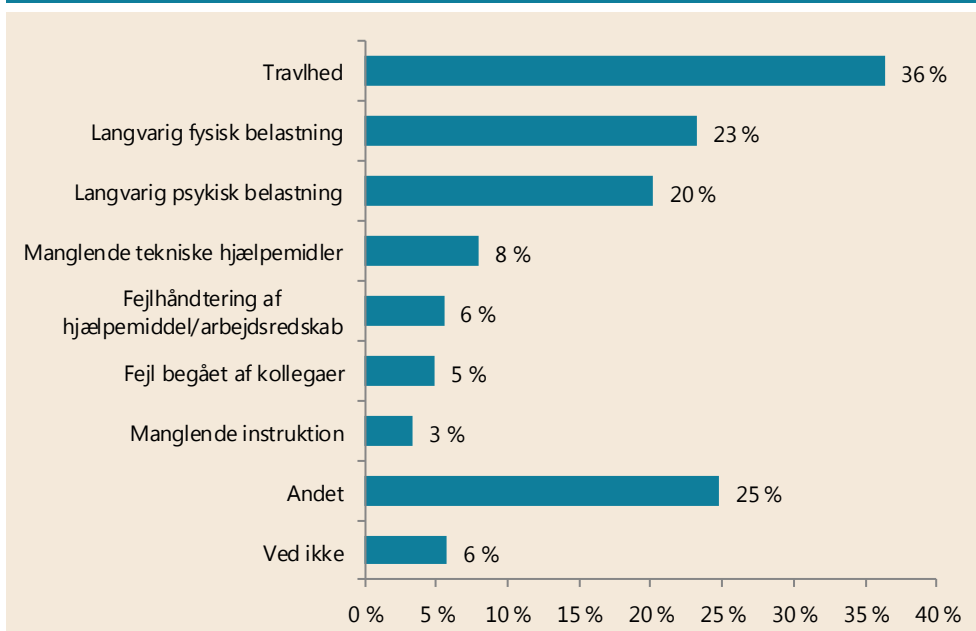
Antal svar er angivet i parentes ud for hver sektor.

Ser man på arbejdsskader under et (figur ikke vist) er det igen Social- og Sundhedssektoren, der har en højere forekomst af arbejdsskader (uanset, om det er en ulykke eller erhvervs sygdom). 46 procent af medlemmerne i Social- og Sundhedssektoren svarer, at de inden for de seneste 10 år har haft en arbejdsskade. Det gælder under 40 procent i de andre sektorer.

Travlhed samt langvarige fysiske og psykiske belastninger er blandt de primære årsager til arbejdsskader

Medlemmerne er også blevet spurgt om, hvad der efter deres opfattelse er de primære årsager til arbejdsskaden. Det har været muligt at vælge flere årsager, og procenterne summerer derfor ikke til 100. Svarene kan ses i figur 3. Her ses, at mere end en tredjedel (36 %) af arbejdsskaderne, ifølge medlemmerne, skyldes travlhed. Hvis man ser på medlemmer med en arbejdsskade, der *kun* har svaret travlhed som årsag er andelen 15 procent.

Figur 3. Hvad var efter din opfattelse de primære årsager til din arbejdsskade?

Antal svar: 2.168. Medlemmerne har kunnet vælge op til 2 svar. Procenterne summerer ikke til 100, da der har kunnet vælges flere svar.

Travlhed kan fx betyde, at der ikke er tid til at finde hjælp til tunge løft. Et medlem beskriver således, hvordan vedkommendes arbejdsskade opstod:

Jeg skulle løfte en patient fra seng til stol. Da vi havde meget travlt, måtte jeg løfte alene, selvom patienten var en meget tung person, og patienten ikke selv kunne hjælpe til. I forbindelse med at patienten skal ned i kørestolen, laver jeg et vrud i ryggen. Jeg kunne derefter ikke arbejde videre og måtte være sygemeldt i 4 arbejdsdage.

Medlem ansat på et hospital/sygehus

Travlhed kan også skyldes, at der ikke er afsat nok ressourcer, hvormed personalet skal håndtere mere, end de er i stand til. Et andet medlem beskriver her sin arbejdsskade:

Da jeg var kommunalt ansat blev der fokuseret mere på hensynet til tid og penge end i personalets sikkerhed. Jeg var ofte alene med borgere, som der burde være to om. Det er desværre stadig det samme, og jeg har efter 26 år i det offentlige en ødelagt ryg, skulder og knæ samt slidgigt i hænder og nakke. Jeg kommer aldrig til at arbejde i det offentlige igen.

Medlem ansat i hjemmeplejen

Af figur 3 (forrige side) ses også, at 23 procent svarer, at arbejdsskaden skyldes en langvarig fysisk belastning, mens 20 procent svarer, at det skyldes en langvarig psykisk belastning. En fjerdedel (25 %) svarer, at det skyldes andre årsager, end de opridsede svarkategorier. Af disse svarer over 12 procent, at arbejdsskaden skyldes manglende eller dårlig ledelse eller manglende personale og ressourcer.

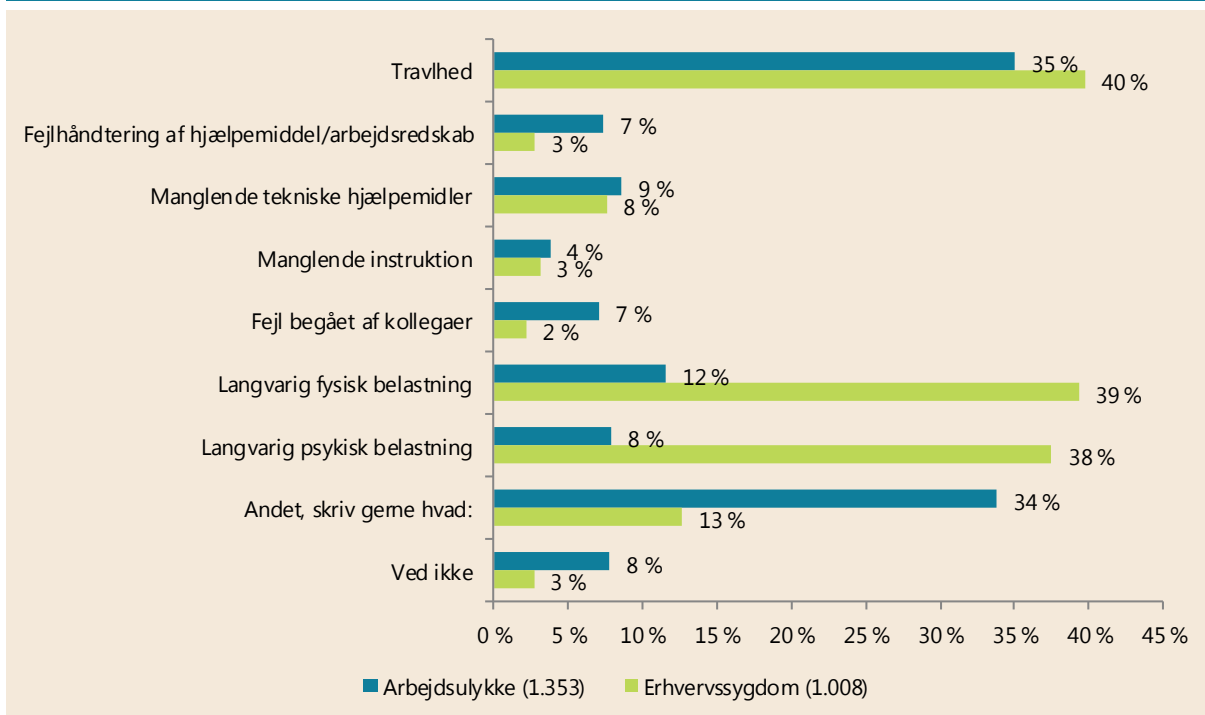
Forskel på årsagerne til ulykker eller erhvervs sygdomme

Travlhed er ofte årsagen til arbejdsskaden, uanset om der er tale om en ulykke eller en erhvervs sygdom. 35 procent af dem, der har været udsat for en arbejdsulykke peger på travlhed som en af de primære årsager, mens 40 procent af de medlemmer, der har haft en erhvervs sygdom peger på travlhed. Det viser figur 4 (næste side).

Der er dog forskel på, om skaden *kun* skyldes travlhed, eller om det er en kombination af travlhed og andre faktorer. Blandt arbejdsulykker, er der 21 procent, der *kun* peger på travlhed som årsag, mens det kun gælder 8 procent blandt medlemmer med erhvervs sygdomme (figur ikke vist).

Omvendt svarer 15 procent af dem, der har været udsat for en ulykke, at det skyldes en kombination af travlhed og andre faktorer, mens hele 31 procent svarer det samme blandt dem, der har haft en erhvervs sygdom. Det kan blandt andet skyldes, at travlhed ofte opleves i kombination med andre langvarige fysiske eller psykiske pres, når det gælder erhvervs sygdomme, mens travlhed oftere kan være den eneste årsag, når der er tale om en enkeltstående ulykke.

Figur 4. Hvar var efter din opfattelse de primære årsager til din arbejdsskade? Fordelt på skadestype.

Antal svar i parentes ud for forklaringen.

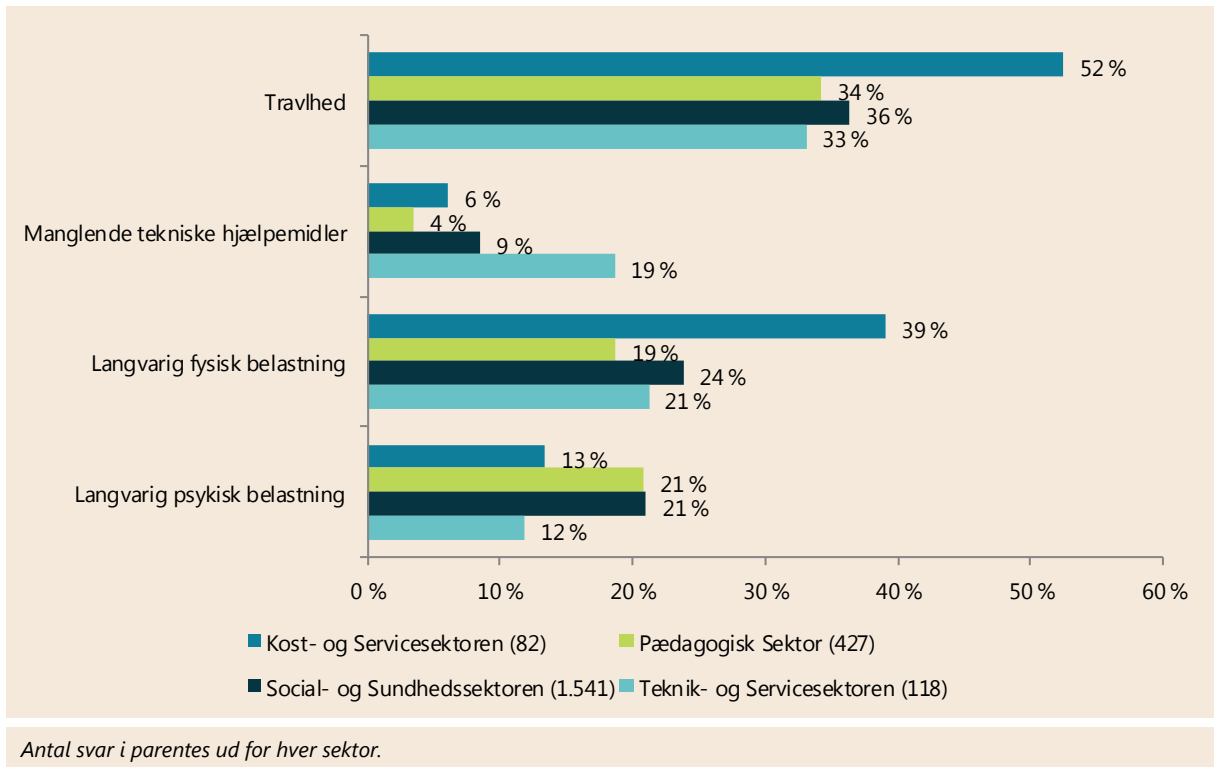
Figur 4 viser samtidig, at langvarige psykiske og fysiske pres (sammen med travlhed) er de klart hyppigste årsager til erhvervs sygdomme, mens de sjældent er skyld i arbejdsulykker. Omvendt sker ulykker hyppigere på grund af fejl begået af kolleger eller på grund af fejlhåndtering af hjælpemidler eller arbejdsredskaber.

Forskel på årsager til arbejdsskader i de fire sektorer

De forskellige årsager til arbejdsskader er endvidere ikke lige hyppige i FOAs fire sektorer. Figur 5 (næste side) viser udvalgte årsager til arbejdsskader og hyppigheden for de enkelte sektorer, og det fremgår blandt andet, at travlhed er markant hyppigere i Kost- og Servicesektoren i forhold til de andre sektorer. Her svarer godt halvdelen (52 %), at deres arbejdsskade skyldes travlhed, mens det gælder for 33-36 procent i de andre sektorer. Omvendt er manglende tekniske hjælpemidler oftere årsagen til en arbejdsskade i Teknik- og Servicesektoren. Knap en femtedel (19 %) af Teknik- og Servicesektorens medlemmer peger på manglende tekniske hjælpemidler som årsag. Det gælder under 10 procent i de andre sektorer.

Der er også markant flere i Kost- og Servicesektoren, der svarer, at deres arbejdsskade skyldes langvarig fysisk belastning. Omvendt er langvarig *psykisk* belastning hyppigere i Pædagogisk Sektor og i Social- og Sundhedssektoren, hvor 21 procent peger på dette som årsag, mens det kun gælder 12-13 procent i de to andre sektorer.

Figur 5. Hvad var efter din opfattelse de primære årsager til din arbejdsskade? Fordelt på sektor

Forskelle mellem mænd og kvinder i de årsager, der angives til arbejdsskader

De forskellige årsager, som medlemmerne peger på, er ikke lige hyppige hos mandlige og kvindelige medlemmer. Der er eksempelvis dobbelt så mange mænd end kvinder, der peger på fejlhåndtering af hjælpemiddel eller arbejdsredskab som årsag til arbejdsskaden. Omvendt er der flere kvinder, der svarer, at skaden skyldes en langvarig fysisk belastning (figur ikke vist). En del af kønsforskellene skyldes dog, at medlemmerne i de forskellige sektorer har forskellige arbejdsopgaver, hvor arbejdsskader forårsages af forskellige faktorer, og samtidig er sektorerne ikke ligeligt fordelt mellem mænd og kvinder. Mænd udgør eksempelvis flertallet i Teknik- og Servicesektoren, mens medlemmerne i Social- og Sundhedssektoren overvejende er kvinder.

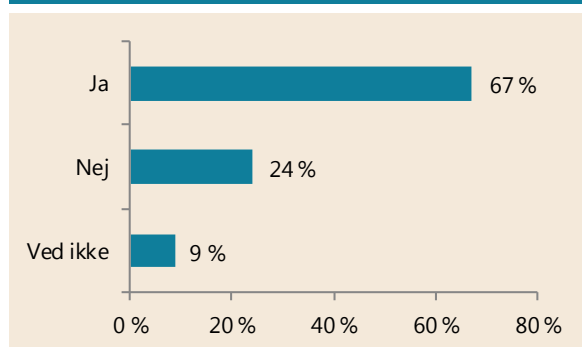
Figur 11-14 i Bilag A viser årsagerne fordelt på køn i de enkelte sektorer. Heraf ses, at travlhed som årsag til arbejdsskaden er opgivet lige ofte af mænd og kvinder i Social- og Sundhedssektoren (37 og 35 %) og Kost- og Servicesektoren (52 og 55 %), men i Pædagogisk Sektor, er der flere kvinder (35 %) end mænd (26 %), der angiver travlhed som årsag. Og i både Pædagogisk Sektor og Social- og Sundhedssektoren ses en tendens til, at der er flere kvinder end mænd, der angiver langvarig fysisk og psykisk belastning som årsag til deres arbejdsskade. Se figurene af bilag A.

Langt fra alle arbejdsskader bliver anmeldt til Arbejdsskadestyrelsen

To tredjedele (67 %) af medlemmerne, der angiver, at de har haft en arbejdsskade, svarer, at deres arbejdsskade blev anmeldt til Arbejdsskadestyrelsen, mens 24 procent svarer, at arbejdsskaden ikke blev anmeldt (figur 6).

Manglende anmeldelse af arbejdsskade til Arbejdsskadestyrelsen kan have mange årsager. Medlemmer, der ikke har anmeldt deres arbejdsskade, har haft mulighed for at beskrive i et åbent tekstfelt, hvorfor arbejdsskaden ikke blev anmeldt. Her skriver mange, at de undlod at anmelde arbejdsskaden, fordi deres leder afviste at anmelde skaden, eller fordi de ikke selv mener, de ville kunne få skaden anerkendt. Nogle har endda slet ikke været oplyst om muligheden for at anmelde det.

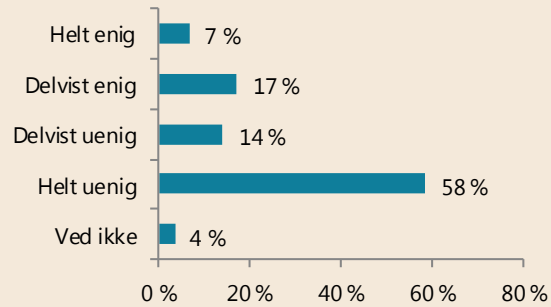
Figur 6. Blev din arbejdsskade anmeldt til Arbejdsskadestyrelsen?

Antal svar: 2.166

Manglende anmeldelse af arbejdsskader kan også skyldes, at der på nogle arbejdspladser er en kultur, hvor medarbejderne accepterer, at mindre ulykker er et vilkår i jobbet. I samme undersøgelse er medlemmerne også blevet spurgt om dette, og 24 procent af de adspurgte svarer, at de er helt eller delvist enige i, at de accepterer mindre ulykker som et vilkår (figur 7 næste side). 72 procent svarer dog, at de er helt eller delvist uenige, og det er altså langt fra alle, der har denne opfattelse.

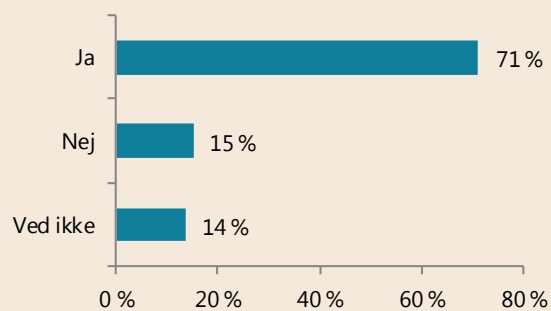
Figur 7. "Jeg accepterer, at mindre ulykker er et vilkår i mit job".

Antal svar: 5.123. Spørgsmålet er stillet i forbindelse med en række spørgsmål om forebyggelseskultur omkring arbejdsmiljø. Spørgsmålet er stillet i en spørgsmålsblok før og uafhængig af arbejdsskadespørgsmålene.

Godt 7 ud af 10 (71 %) af de anmeldte arbejdsskader er blevet behandlet (eller er ved at blive behandlet) i Arbejdsskadestyrelsen (figur 8). Omvendt er der altså 15 procent af de sager, der er blevet anmeldt til Arbejdsskadestyrelsen, som ikke er blevet behandlet (eller er ved at blive behandlet).

Figur 8. Er din arbejdsskade blevet behandlet (eller ved at blive behandlet) i Arbejdsskadestyrelsen?

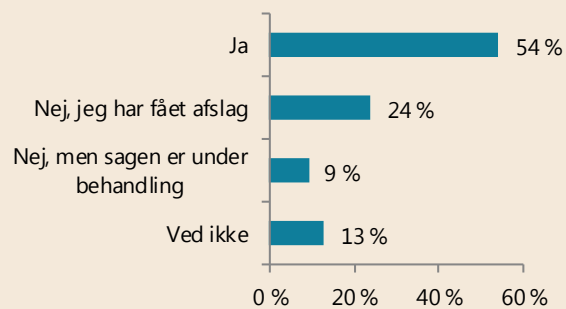

Antal svar: 1.457

Anerkendelse af arbejdsskader

Af de medlemmer, hvis sag er blevet behandlet (eller ved at blive behandlet), svarer lidt over halvdelen (54 %), at deres arbejdsskade blev anerkendt af Arbejdsskadestyrelsen (figur 9). Omkring en fjerdedel (24 %) har fået afslag, mens 9 procent svarer, at deres sag stadig er under behandling.

Figur 9. Er din arbejdsskade blevet anerkendt af Arbejdsskadestyrelsen?

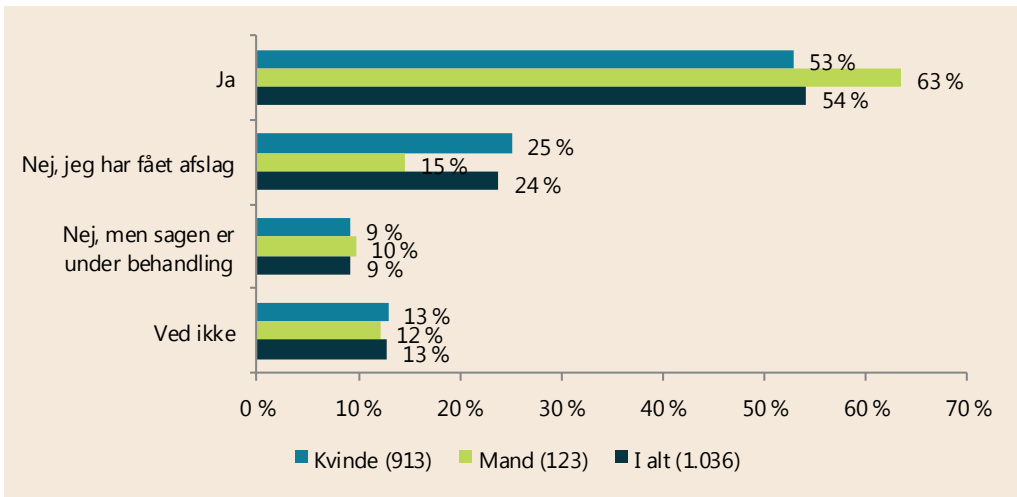
Antal svar: 1.036. Spørgsmålet er kun stillet til medlemmer, der har/har haft en sag i behandling hos Arbejdsskadestyrelsen.

I den registerbaserede opgørelse over arbejdsskader blandt FOAs medlemmer (2009-2004) baseret på en samkørsel med Arbejdsskadestyrelsen register ses, at FOAs medlemmer i 2012 fik anerkendt omkring halvdelen (47 %) af de arbejdsskader, der anmeldes til Arbejdsskadestyrelsen. Der er dog stor forskel på anerkendelsesprocenten for arbejdsulykker og erhvervssygdomme. I 2012 anerkendte Arbejdsskadestyrelsen 70 procent af arbejdsulykker blandt FOAs medlemmer, mens kun 24 procent af de anmeldte erhvervssygdomme blev anerkendt.

Mænd og kvinders arbejdsskader anerkendes ikke lige ofte. Det viser figur 10, hvoraf det fremgår, at 63 procent af de mandlige medlemmers anmeldte arbejdsskader bliver anerkendt, mens det kun gælder 53 procent af kvindernes anmeldte arbejdsskader. Forskellen afspejles også i antallet af afslag, hvor kvinderne oplever markant flere afslag end de mandlige medlemmer. Forskellen skyldes altså ikke, at der er flere sager under behandling, eller at der er flere, der ikke kan huske resultatet.

I samkøringen med Arbejdsskadestyrelsens register er der også markante forskelle på mandlige og kvindelige medlemmers anerkendelsesprocent, og det gælder også i den samlede arbejdsstyrke. En del af forskellen kan, ifølge Arbejdsskadestyrelsen, forklares med, at mænd og kvinder har forskellige arbejdsopgaver og arbejder inden for forskellige områder, hvor skader er mere eller mindre hyppige. Nyere forskning viser dog, at der også er en uforklarlig forskel i anerkendelsesprocenten, når man tager højde for disse forskelle mellem kønnene.

**Figur 10. Er din arbejdsskade blevet anerkendt af Arbejdsskadestyrelsen?
Fordelt på køn**

Antal svar i parentes ud for køn.

Metode

Indsamlingsperiode

Undersøgelsen er gennemført i perioden 4.-17. maj 2016.

Indsamlingsmetode

Data er indsamlet i en spørgeskemaundersøgelse via FOAs elektroniske medlemspanel. Der blev udsendt én påmindelse til deltagerne. Undersøgelsen om medlemmernes økonomi var en del af en større undersøgelse med flere andre emner.

Medlemspanelet er sammensat af medlemmer, der har meldt sig til panelet via FOAs hjemmeside, og medlemmer, der er rekrutteret til panelet i andre medlemsundersøgelser.

Målgruppen

Erhvervsaktive medlemmer af FOA, der er i arbejde

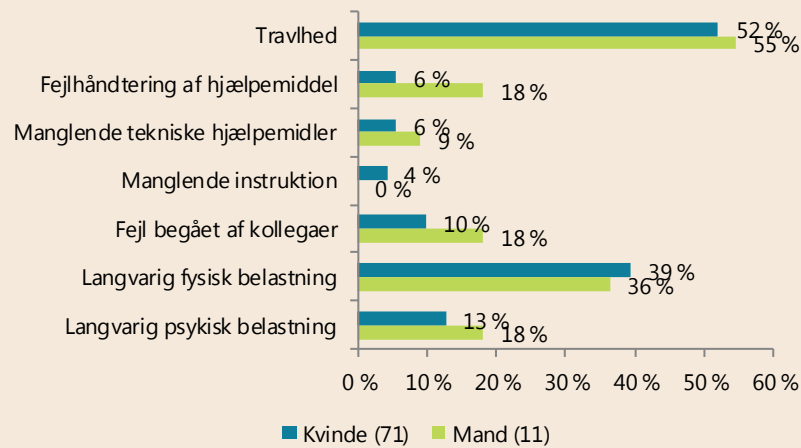
Antal besvarelser og svarprocent

13.064 medlemmer blev inviteret til undersøgelsen. Det viste sig, at 195 e-mailadresser var uvirksomme. Det reelle antal inviterede var således 12.869. Af disse medlemmer var der 5.674 medlemmer, der gennemførte undersøgelsen fuldt ud, og 319, der afgav nogen svar. Den samlede svarprocent var 47.

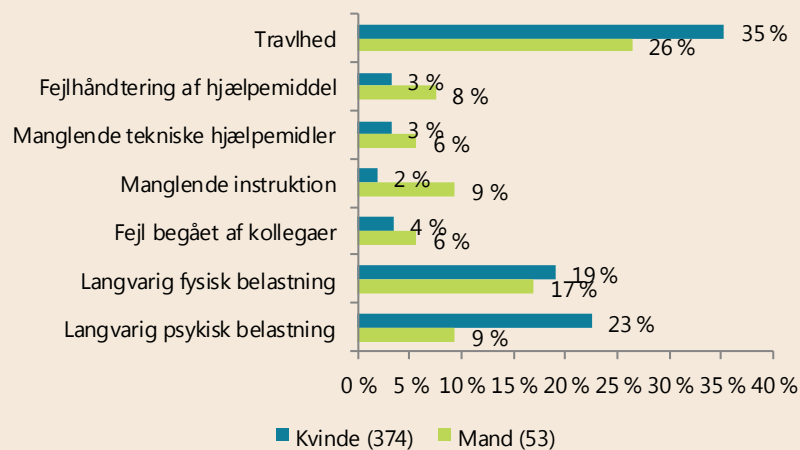
5.107 medlemmer besvarede ét eller flere af spørgsmålene om arbejdsskader.

Repræsentativitet og vægtning af data

Repræsentativitet er ikke undersøgt, og der er ikke anvendt vægtning af data.

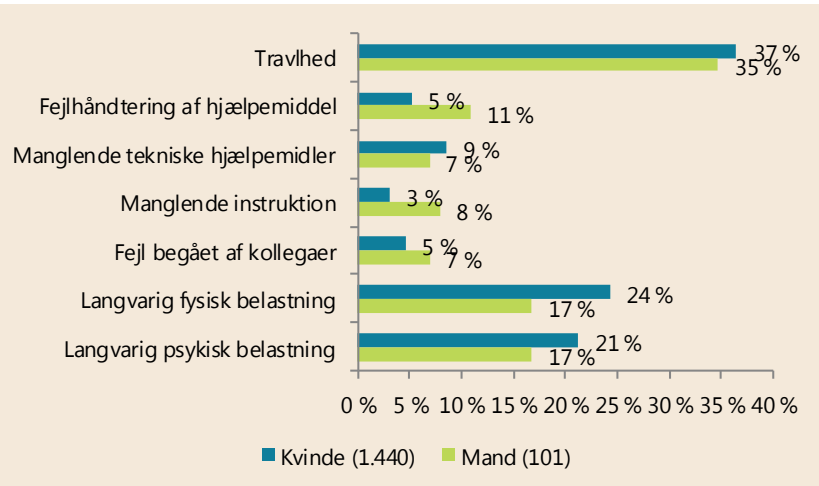
Bilag A: Åsager til arbejdsskader fordelt på køn og sektor
Figur 11. Hvar var efter din opfattelse de primære årsager til din arbejdsskade? Kost- og Servicesektoren fordelt på køn

Antal svar i parentes ud for køn

Figur 12. Hvar var efter din opfattelse de primære årsager til din arbejdsskade? Pædagogisk Sektor fordelt på køn

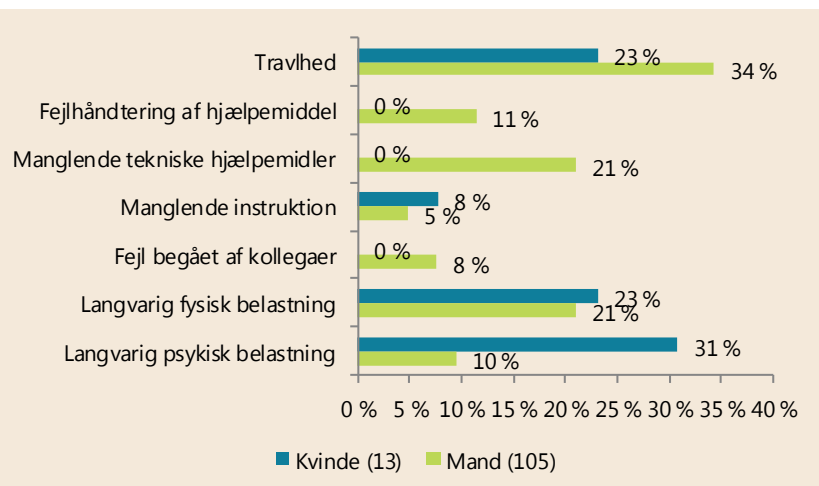
Antal svar i parentes ud for køn

Figur 13. Hvar var efter din opfattelse de primære årsager til din arbejdsskade? Social- og Sundhedssektoren fordelt på køn

Antal svar i parentes ud for køn

Figur 14. Hvar var efter din opfattelse de primære årsager til din arbejdsskade? Teknik- og Servicesektoren fordelt på køn

Antal svar i parentes ud for køn